

Kunta- ja alueosasto
Mäenpää, Valkama

24.10.2023

Eduskunnan hallintovaliokunta

HE 43/2023 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallintovaliokunta on pyytänyt 25.10.2023 kokoukseen valtiovarainministeriötä kuultavaksi esityksestä hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 43/2023). Valtiovarainministeriö toimittaa lisäksi lausuntonaan päivityksen esityksen vaikutusarvioihin 10.10.2023 julkaistujen rahoituslaskelmien perusteella.

Hallituksen esityksessä esitetyt vaikutusarviot on laadittu 31.8.2023 julkaistun rahoituksen siirtolaskelmaluonnoksen mukaisesti. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat voineet voimassa olevien kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun asetuksen (1393/2022) 7 §:n ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun asetuksen (1392/2022) 5 §:n nojalla esittää 30.9.2023 mennessä kommentteja 31.8.2023 siirtolaskelmaluonnoksessa esitettyihin oikaistaviin eriin. Kommentoinnin perusteella tehdyt päivitykset oikaisuihin on otettu huomioon 10.10.2023 julkaistussa laskelmassa.

Vaikutukset hyvinvointialueiden rahoitukseen

Kun otetaan huomioon kaikki hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain sekä voimassa olevien asetusten nojalla oikaistavat erät yhteensä, rahoituksen siirtolaskelmaa vääristävien tietojen oikaisu vähentäisi kuntien vuoden 2021 kustannuksia noin 8 miljoonaa euroa (31.8. laskelmissa 13 milj.) suhteessa vuoden 2021 tilinpäätöstietoihin ja lisäisi kuntien vuoden 2022 kustannuksia noin 212 miljoonaa euroa (31.8. laskelmissa 220 milj.) suhteessa vuoden 2022 tilinpäätöstietoihin. Koska hyvinvointialueiden koko maan tason rahoituksen pohja määritellään rahoituslain 34 §:n mukaan vuoden 2022 siirtyvän kustannuksen perusteella, nostaa oikaistavien erien huomioon ottaminen koko maan rahoituksen tasoa siten noin 212 miljoonalla eurolla.

Voimassa olevan lain mukaan siirtolaskelmassa oikaistavat takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset lisäävät vuoden 2021 tilinpäätöstietojen mukaisia nettokustannuksia noin 5,1 miljoonaa euroa (31.8. laskelmissa 4,4 milj.) ja laskevat vuoden 2022 tilinpäätöstietojen mukaisia nettokustannuksia noin 13,8 miljoonaa euroa (31.8. laskelmissa 14,5 milj.).

Esityksessä ehdotettu siirtymätasausten perusteena olevien tietojen oikaisu vaikuttaa kaikkiin hyvinvointialueisiin, mutta sen vaikutus on merkittävin niiden hyvinvointialueiden

siirtymätasauksen määrään, joiden alueen kuntien kustannuksia oikaistaan. Seuraa-
vassa taulukossa kuvataan vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietojen mukaisiin nettokus-
tannustietoihin tehtävien oikaisujen vaikutusta hyvinvointialuekohtaisiin siirtymätasauk-
siin kokonaisuutena siten, että laskelmassa on huomioitu kaikki 10.10.2023 siirto-
laskelmassa oikaistavat erät vuosilta 2021 ja 2022. Esitetystä laskelmasta ei voi siten
arvioida suoraan yksittäisen oikaistavan erän vaikutusta yksittäisen hyvinvointialueen
rahoitukseen vaan vaikutukset on esitetty kokonaisuutena. Oikaisujen vaikutus esitetään
suhteessa sellaiseen siirtymätasauslaskelmaan, jossa vain takautuvien palkkaharmo-
nisaatiokustannusten vaikutus on otettu huomioon voimassa olevan rahoituslain 35 §:n
6 momentin mukaisesti.

*Taulukko 1. Oikaistavien erien vaikutus hyvinvointialueiden vuoden 2023 siirtymätasauksiin ja vuoden 2023
rahoitukseen kokonaisuudessaan (10.10.2023 laskelmien perusteella)*

Hyvinvointialue	Vaikutus siirtymätasaukseen		Vaikutus vuoden 2023 laskennalliseen rahoitukseen		Vaikutus yhteensä	
	yhteensä	euroa/asukas	yhteensä	euroa/asukas	yhteensä	euroa/asukas
Helsinki	-11 535 416	-18	24 874 873	38	13 339 457	20
Vantaa ja Kerava	-4 964 736	-18	10 139 492	37	5 174 756	19
Länsi-Uusimaa	-8 466 277	-18	17 118 896	36	8 652 620	18
Itä-Uusimaa	-1 931 734	-19	4 066 040	41	2 134 306	22
Keski-Uusimaa	-3 564 008	-18	7 528 686	37	3 964 679	20
Varsinais-Suomi	-9 625 924	-20	21 133 002	44	11 507 077	24
Satakunta	-4 715 727	-22	9 639 010	45	4 923 283	23
Kanta-Häme	-3 809 644	-22	7 459 140	44	3 649 495	21
Pirkanmaa	-10 761 807	-20	21 970 075	42	11 208 268	21
Päijät-Häme	32 953 997	161	9 310 938	45	42 264 935	206
Kymenlaakso	-3 700 900	-23	7 763 539	48	4 062 639	25
Etelä-Karjala	-2 803 537	-22	5 604 711	44	2 801 174	22
Etelä-Savo	-3 164 528	-24	6 681 475	51	3 516 948	27
Pohjois-Savo	-6 028 191	-24	12 034 119	48	6 005 928	24
Pohjois-Karjala	3 192 542	20	8 399 766	51	11 592 308	71
Keski-Suomi	-5 987 908	-22	11 594 692	43	5 606 784	21
Etelä-Pohjanmaa	-714 521	-4	9 001 879	47	8 287 357	43
Pohjanmaa	-3 710 250	-21	7 612 163	43	3 901 914	22
Keski-Pohjanmaa	-1 738 093	-26	3 277 380	48	1 539 287	23
Pohjois-Pohjanmaa	55 824 007	134	17 948 211	43	73 772 218	178
Kainuu	657 076	9	3 762 479	53	4 419 555	62
Lappi	-5 404 422	-31	9 502 413	54	4 097 990	23
Manner-Suomi yhteensä	0	0	236 422 979	43	236 422 979	43

Rahoitus kasvaa Päijät-Hämeen, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun hyvinvointialueilla,
sillä niiden siirtymätasausvähennykset pienenevät oikaisujen seurauksena suhteessa
laskelmaan, jossa vain takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset olisi oikaistu.
Lisäksi 10.10. laskelmien perusteella Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen rahoitus kasvaa
siirtymätasausvähennyksen pienentyessä ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen
rahoitus vähenee siirtymätasausvähennyksen kasvaessa oikaisuihin tehtyjen
tarkennusten seurauksena.

Päijät-Hämeen siirtymätasausvähennys pienenee 33 miljoonaa euroa eli 161 euroa
asukasta kohti laskettuna, Pohjois-Pohjanmaan siirtymätasausvähennys pienenee noin
56 miljoonaa euroa eli noin 134 euroa asukasta kohti laskettuna (31.8. laskelmissa 136

euroa) ja Kainuun siirtymätasausvähennys pienenee noin 0,7 miljoonaa euroa (31.8. laskelmissa 0,7 milj.) eli noin 9 euroa asukasta kohti laskettuna (31.8. laskelmissa 10 euroa). Päijät-Hämeen kuntien oikaisuista suurin on Lahden kaupungin 54 miljoonan euron luovutusvoiton oikaisu ja Pohjois-Pohjanmaan kuntien oikaisuista suurin on Oulun kaupungin 100 miljoonan euron luovutusvoiton oikaisu. Nämä oikaisut ovat kasvattaneet Päijät-Hämeen ja Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialueiden siirtyviä kustannuksia. Näiden alueiden siirtymätasausvähennykset pienenevät, minkä seurauksena niiden rahoitus kasvaa. Lisäksi 10.10. laskelmien perusteella Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen siirtymätasausvähennys pienenee 3,2 miljoonaa euroa eli 20 euroa per asukas (31.8. laskelmissa siirtymätasausvähennys kasvoi 4,5 miljoonaa euroa eli 27 euroa per asukas) ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen siirtymätasausvähennys kasvaa 9,6 miljoonaa euroa eli 20 euroa per asukas (31.8. laskelmissa 6,7 miljoonaa euroa eli 14 euroa per asukas).

Kaikilla muilla hyvinvointialueilla rahoitus pienenee, eli siirtymätasauslisät pienenevät tai siirtymätasausvähennykset kasvavat oikaisujen seurauksena suhteessa laskelmaan, jossa vain takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset olisi oikaistu. Tämä johtuu siitä, että vuonna 2022 koko maan tasolla laskettujen siirtymätasauslisien ja -vähennysten tulee vastata toisiaan. Oikaisun myötä siirtymätasaukset vastaavat paremmin kunnilta siirtyvää todellista yhden vuoden kustannusta. Euromääräisesti suurin vaikutus olisi Helsingin siirtymätasauslisään, joka pienenee noin 11 miljoonaa euroa eli noin 18 euroa asukasta kohti laskettuna ja Pirkanmaan hyvinvointialueen siirtymätasauslisään, joka pienenee noin 11 miljoonaa euroa eli noin 20 euroa asukasta kohti laskettuna. Asukasta kohti laskettuna rahoitus laskisi eniten Lapin hyvinvointialueella, jonka siirtymätasausvähennys kasvaa noin 31 euroa asukasta kohti.

Mikäli siirtymätasauksen perusteena olevaa kustannustietoa ei oikaistaisi, olisi laskennallisen rahoituksen perusteena oleva kustannustieto kuntien siirtyvästä kustannuksesta eri paria siirtymätasauksen perusteena olevan kustannustiedon kanssa. Oikaisut kasvattavat koko maan rahoituksen pohjaa noin 212 miljoonaa euroa suhteessa vuoden 2022 tilinpäätöstietojen mukaisiin nettokustannuksiin. Taulukosta nähdään, että oikaisujen huomioon ottaminen siirtyvässä kustannuksessa kasvattaa vuoden 2023 laskennallista rahoitusta keskimäärin 45 eurolla asukasta kohti. Vaikka oikaistavien erien huomioon ottaminen laskee joidenkin hyvinvointialueiden siirtymätasauksia suhteessa laskelmaan, jossa oikaisuja ei olisi huomioitu, kasvaa kaikkien alueiden rahoitus ottaen huomioon oikaisujen laskennallista rahoitusta kasvattavan vaikutuksen.

Vaikutukset valtion talouteen

Oikaisulla on vaikutusta myös valtion rahoitusosuuteen (momentti 28.89.31 Hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen rahoitus) suhteessa laskelmiin, joissa siirtymätasauksiin olisi oikaistu ainoastaan voimassa olevan lain mukaisesti takautuvat palkkaharmonisaatiokustannukset.

Kuntien vuosien 2021 ja 2022 tilinpäätöstietoihin kohdistuvilla oikaisuille ei ole vaikutusta vuoden 2023 siirtymätasauksen määrään koko maan tasolla, sillä siirtymätasauslisät

ja -vähennykset kuittaavat jo lähtökohtaisesti toisensa vuonna 2023. Vuodesta 2024 alkaen oikaistavilla erillä tarkistettut siirtymätasaukset vaikuttavat valtion maksuosuuteen, koska tällöin siirtymätasauslisien ja -vähennysten yhteenlaskettu määrä ei enää vastaa toisiaan.

Siirtolaskelmien 10.10.2023 mukaisen kustannustiedon perusteella arvioituna siirtymätasauksen perusteena olevien tietojen oikaisu kasvattaisi enemmän siirtymätasausvähennyksiä kuin -lisäyksiä. Vuonna 2024 vähennysten ja lisäysten erotus kasvaisi noin 1,3 miljoonalla eurolla. Koska yliopistosairaalisää koskevan poikkeussäännöksen mukaan rahoitukseen ei lisätä yliopistosairaalisästä johtuvaa erotusta siirtymätasausvähennyksissä ja -lisäyksissä, yhteisvaikutuksena valtion rahoittama osuus siirtymätasauksista kuitenkin vähenisi noin 1,3 miljoonalla eurolla vuonna 2024.

Pääasiassa johtuen eräiden alueiden suurista muutoksista siirtymätasausvähennyksissä valtion maksuosuus kasvaisi 14 miljoonaa euroa vuonna 2025, 31,2 miljoonaa euroa vuonna 2026, 32,6 miljoonaa euroa vuonna 2027 ja 15,4 miljoonaa euroa vuonna 2028. Vuodesta 2029 valtion maksuosuus laskisi 1,3 miljoonaa euroa. Muutokset vuosien välillä johtuvat siirtymäkauden porrastuksesta ja siitä, että siirtymätasausvähennysten ja -lisäysten osalta huomioon otettavat sallitut enimmäismuutokset poikkeavat toisistaan (-50 euroa ja +200 euroa asukasta kohden).

Edellä mainitun momentin mukainen hyvinvointialueiden rahoituksen määrä on tarkoitus vielä päivittää 10.10.2023 julkaistujen laskelmien perusteella täydentävässä talousarvioesityksessä.